

УДК 658:005.932.5

ОЦІНЮВАННЯ ТА ДІАГНОСТУВАННЯ ВИТРАТ НА ЛОГІСТИЧНО-ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЗА МІСЦЯМИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРОЦЕСАМИ ЛОГІСТИЧНО-ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКОГО УПРАВЛІННЯ

О.Б. Телішевська

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гіжцького,
Львів, Україна

Телішевська О.Б. Оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їх виникнення та процесами логістично-постачальницького управління.

У статті удосконалено метод оцінювання і діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на поєднанні функціонального та об'єктно-орієнтованого підходу і передбачає виокремлення ключових місць виникнення цих витрат (юридичний, транспортний, складський, зовнішньоекономічний, постачальницький підрозділи тощо) з урахуванням процесів логістично-постачальницького управління. Запропонований метод дає змогу не лише оцінювати та діагностувати такі витрати, але й управляти ними загалом у стратегічному та тактичному вимірі, а також розробляти заходи щодо їхнього оптимізування і моніторингу.

Ключові слова: витрати, витрати на логістично-постачальницьку діяльність, закупівлі, замовлення, зберігання, логістика, транспортування

Telishivskaya O.B. Оценка и диагностика расходов на логистически-снабженческую деятельность предприятий по местам их возникновения и процессам логистически-снабженческого управления.

В статье усовершенствован метод оценки и диагностики расходов на логистически-снабженческую деятельность предприятий, который в отличие от существующих, базируется на сочетании функционального и объектно-ориентированного подхода и предполагает выделение ключевых мест возникновения этих затрат (юридический, транспортный, складской, внешнеэкономический, снабженческий подразделения и т.п.) с учетом процессов логистически-снабженческого управления. Предложенный метод позволяет не только оценивать и диагностировать такие расходы, но и управлять ими в стратегическом и тактическом измерении, а также разрабатывать мероприятия по их оптимизации и мониторингу.

Ключевые слова: издержки, издержки на логистически-снабженческую деятельность, закупки, заказ, хранение, логистика, транспортировка

Telishivska O.B. Evaluation and diagnostics of costs for company's logistics activity by cost centers and processes of logistics management.

The article improves a method for evaluation and diagnostics of costs for company's logistics activity. Unlike existing methods, the author's method is based on combination of functional and object-oriented approaches and consists in indication of key centers of cost arising (legal, transport, logistics departments and departments of warehouses and international economic relations), taking into account processes of logistics management. The suggested method enables to evaluate and diagnose such costs as well as to manage them generally in strategic and tactic dimensions and to develop measures for optimization and monitoring costs.

Keywords: costs, costs for company's logistics activity, procurements, orders, storage, logistics, transportation

З агострення конкурентної боротьби, ускладнення виробничих процесів та інші обставини зумовлюють необхідність ґрунтовного діагностування логістично-постачальницьких витрат суб'єктів господарювання з різних важливих для теорії і практики позицій. Це дає змогу підприємству бути більш гнучким, а також ефективніше реагувати на динамічні умови середовища функціонування та ринкові сигнали. У зв'язку з цим практично значущою в системі оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність суб'єктів господарської діяльності є необхідність поєднання функціонального принципу (процеси замовлення, закупівель, транспортування та зберігання) з об'єктно-орієнтованим (місце виникнення таких витрат).

Доцільність використання об'єктно-орієнтованого підходу до оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств обґрунтовується ще й тим, що виконання будь-якої логістично-постачальницької операції здійснюється, по-перше, в межах матеріального потоку (прямо чи опосередковано), а по-друге, за безпосередньої участі конкретної ланки організаційної структури управління суб'єкта підприємницької діяльності. Таким чином, для ефективного управління такими витратами слід володіти ретельною інформацією, які витрати зосереджені за кожним місцем їхнього виникнення, яким є обсяг цих витрат, яким чином цей обсяг змінюється у динаміці, які чинники впливають на ефективність їхнього формування і здійснення тощо. Завдяки цьому створюються передумови для ефективного управління цими витратами та використання їх як одного із чинників здобуття підприємствами стійких конкурентних переваг у динамічному середовищі функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Вивчення теорії і практики дає змогу зробити висновок про те, що проблема економічного оцінювання витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств не є новою і їй присвячено праці А. Арського,

М. Басанського, А. Гаджинського, А. Дмитрієва, Т. Іманова, Л. Казаріної, Є. Крикавського, О. Кузьміна, М. Окландера, Н. Помірко, І. Рахманіної, М. Рети, С. Самоволевої, Л. Сачинської, Н. Чухрай та багатьох інших. Сьогодні для оцінювання ефективності витрат в логістичних системах бізнес-структур розроблено чимало методів та показників. Водночас існуючі напрацювання у цій сфері спрямовані більшою мірою на діагностування таких витрат за процесами логістично-постачальницького управління, у межах яких, як відомо, виокремлюють найчастіше узагальнено процеси замовлення, закупівлі, транспортування та зберігання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Об'єктно-орієнтований підхід до оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств дає змогу аналізувати як загальний обсяг цих витрат, так і їхню структуру з позиції місця виникнення. Тим самим створені передумови для ухвалення суб'єктами господарювання обґрунтованих різновекторних управлінських рішень. Такий підхід також формує можливість виявлення рівня внеску окремих елементів логістично-постачальницької підсистеми у досягнення візії, місії, стратегії та цілей підприємства. Не слід забувати і про те, що виокремлення місць виникнення витрат на логістично-постачальницьку діяльність суб'єктів господарювання може впливати на зміни в управлінні відповідними матеріальними, транспортними та інформаційними потоками в організації. Окрім того, завдяки цьому власники, керівники та окремі фахівці мають змогу організувати ефективніший управлінський облік витрат цих витрат. З позиції останнього варто зауважити, що складові витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств доволі поверхнево розкриваються у бухгалтерській звітності підприємств. Традиційні методи їхнього обліку об'єднують такі витрати в узагальнені агрегати, що не дає змоги здійснювати їхнє ретельне діагностування, аналізувати співвідношення таких витрат, а також враховувати різні наслідки ухвалення щодо них управлінських рішень. Все це вкотре доводить важливість і необхідність використання об'єктно-орієнтованого підходу до оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства і врахування при цьому місць їхнього виникнення.

Метою статті є удосконалення методу оцінювання і діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств, який, на відміну від існуючих, базуватиметься на поєднанні функціонального та об'єктно-орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Враховуючи результати досліджень С.А. Самоволевої [6], слід зауважити, що загалом проблема кількісного оцінювання витрат на логістично-

постачальницьку діяльність підприємств не є істотно складною. Разом з тим, для її розв'язання, на думку автора, слід виконати дві основних умови, а саме: чітко ідентифікувати сутність і змістове наповнення витрат на логістично-постачальницьку діяльність, а також обрати відповідний метод отримання емпіричних даних.

На підставі вивчення теорії і практики можна виокремити й інші переваги оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їхнього виникнення, а саме [1-5]:

- можливість більш широкого виявлення напрямків зниження витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств;
- можливість дієвішого управління загальними як поточними, так і капітальними витратами підприємства;
- можливість скорочення оборотності запасів завдяки ефективнішому управлінню логістично-постачальницькими операціями;
- можливість ефективнішого управління грошовими потоками;
- можливість формування належного ресурсного забезпечення для дієвого управління логістично-постачальницькими операціями тощо.

Об'єктно-орієнтований підхід до оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств доповнює запропоновану Г. Луїсом, Дж. Каллітоном та Дж. Стіло концепцію загальних (тотальних) витрат, яка з позиції логістики акцентує увагу на тому, що «інтегрування логістичних операцій дає змогу перегрупувати витрати різних видів і тим самим знижувати загальні витрати підприємства» [3]. Проблема виокремлення місць виникнення витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств актуалізується ще й тому, що суб'єкти господарювання аналізують, як зазначають А.А. Нафігіна та А.С. Тюгашов [5] свої логістичні витрати у розрізі транспортно-заготівельних витрат та витрат на утримання запасів. Автори наголошують, що такі витрати дійсно є основою логістичних витрат, проте далеко не єдиними.

Вивчення й узагальнення літературних джерел, а також результати власних досліджень дають змогу удосконалити метод оцінювання і діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на поєднанні функціонального та об'єктно-орієнтованого підходу і передбачає виокремлення ключових місць виникнення цих витрат (юридичний, транспортний, складський, зовнішньоекономічний та постачальницький підрозділи) з урахуванням процесів логістично-постачальницького управління. Запропонований метод дає змогу не лише оцінювати та діагностувати такі витрати, але й управляти ними загалом у стратегічному та тактичному вимірі, а також розробляти заходи щодо їхнього оптимізування і моніторингу.

Ідентифікування процесів логістично-постачальницького управління, а також місць виникнення відповідних логістично-постачальницьких витрат дає змогу виокремити складові цих витрат (табл. 1).

Таблиця 1. Приклад матриці формування логістично-постачальницьких витрат залежно від місць їхнього виникнення та процесів логістично-постачальницького управління

Процеси логістично-постачальницького управління	Склад витрат на логістично-постачальнику діяльність	Ідентифікатори витрат	Можливе місце виникнення витрат на логістично-постачальнику діяльність				
			Юридичний підрозділ	Транспортний підрозділ	Складський підрозділ	Зовнішньоекономічний підрозділ	Підрозділ з постачання
Процес замовлення (V_{zam})	Витрати на пошук інформації про постачальників	x_1				X	X
	Витрати на аналізування надійності постачальників	x_2				X	X
	Витрати на забезпечення інформаційної підтримки постачання	x_3	X			X	X
	Витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси замовлення	x_4					X
	Витрати на проведення переговорів з потенційними та існуючими постачальниками	x_5	X			X	X
	Агентські витрати на пошук та налагодження контактів з постачальниками	x_6					X
Процес закупівлі (V_{zak})	Витрати на придбання	x_7				X	X
	Витрати на митне очищення	x_8				X	X
	Витрати на страхування	x_9				X	X
	Витрати на пакування	x_{10}				X	X
	Витрати, пов'язані з підготовкою продукції до відвантаження (перевірка продукції за кількістю та якістю, відбір проб тощо)	x_{11}				X	X
	Витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси закупівлі	x_{12}	X			X	X
	Витрати на здійснення фінансових операцій в процесі закупівлі	x_{13}	X				X
Процес транспортування (V_t)	Витрати на навантаження	x_{14}		X			X
	Витрати на вхідне транспортування	x_{15}		X			
	Складські витрати, пов'язані з транспортуванням	x_{16}		X			
	Експедиційні витрати	x_{17}		X			
	Витрати, пов'язані з простоями транспорту	x_{18}		X			
	Витрати на оплату послуг посередницьких організацій, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування	x_{19}		X			
	Витрати вантажообігу	x_{20}		X			
	Витрати на внутрішнє транспортування	x_{21}		X	X		
	Витрати на розвантаження	x_{22}		X	X		
	Витрати на перевантаження	x_{23}		X			
	Витрати на утримання транспортного парку, що задіяний у процеси логістично-постачальницьких операцій	x_{24}		X			
	Витрати на транспортні збори та інші обов'язкові платежі	x_{25}		X			
	Витрати на обладнання транспортних засобів, що задіяні у процеси логістично-постачальницьких операцій	x_{26}		X			
Витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування	x_{27}		X				
Процес зберігання (V_{zb})	Витрати на складування	x_{28}			X		
	Витрати на утримання складських приміщень	x_{29}			X		
	Витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси зберігання	x_{30}			X		
	Витрати на підтримку належного рівня якості продукції на складі	x_{31}			X		

Примітка: Умовні позначення: X – витрати на логістично-постачальнику діяльність, що виникають у відповідних процесах логістично-постачальницького управління у розрізі місць виникнення цих витрат.

Джерело: Власна розробка автора

На підставі наведеної у табл. 1 інформації можна зробити висновок, що інтегральний показник витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства формується як сума витрат логістично-постачальницьких процесів замовлення, закупівлі, транспортування та зберігання, тобто:

$$V_{zg} = \sum_{i=1}^n V_{zam_i} + \sum_{i=1}^n V_{zak_i} + \sum_{i=1}^n V_{t_i} + \sum_{i=1}^n V_{zb_i}, \quad (1)$$

де V_{zg} – інтегральний показник витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства, грн.;

V_{zam} – витрати логістично-постачальницького процесу замовлення, грн.;

V_{zak} – витрати логістично-постачальницького процесу закупівлі, грн.;

V_t – витрати логістично-постачальницького процесу транспортування, грн.;

V_{zb} – витрати логістично-постачальницького процесу зберігання, грн.;

n – кількість позицій витрат у межах відповідного логістично-постачальницького процесу.

Свою чергою, витрати логістично-постачальницького процесу замовлення V_{zam} розраховуються за формулою:

$$V_{zam} = x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6, \quad (2)$$

де $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6$ – відповідно витрати на пошук інформації про постачальників, витрати на аналізування надійності постачальників, витрати на забезпечення інформаційної підтримки постачання, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси замовлення, витрати на проведення переговорів з потенційними та існуючими постачальниками та агентські витрати на пошук та налагодження контактів з постачальниками, грн.

Витрати логістично-постачальницького процесу закупівлі V_{zak} розраховуються за формулою:

$$V_{zak} = x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12} + x_{13}, \quad (3)$$

де $x_7, x_8, x_9, x_{10}, x_{11}, x_{12}, x_{13}$ – відповідно витрати на придбання, витрати на митне очищення, витрати на страхування, витрати на пакування, витрати, пов'язані з підготовкою продукції до відвантаження (перевірка продукції за кількістю та якістю, відбір проб тощо), витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси закупівлі, та витрати на здійснення фінансових операцій в процесі закупівлі, грн.

Витрати логістично-постачальницького процесу транспортування V_t розраховуються за формулою:

$$V_t = x_{14} + x_{15} + x_{16} + x_{17} + x_{18} + x_{19} + x_{20} + x_{21} + x_{22} + x_{23} + x_{24} + x_{25} + x_{26} + x_{27}, \quad (4)$$

де $x_{14}, x_{15}, x_{16}, x_{17}, x_{18}, x_{19}, x_{20}, x_{21}, x_{22}, x_{23}, x_{24}, x_{25}, x_{26}, x_{27}$ – відповідно витрати на навантаження, витрати на вхідне транспортування, складські

витрати, пов'язані з транспортуванням, експедиційні витрати, витрати, пов'язані з простоями транспорту, витрати на оплату послуг посередницьких організацій, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування, витрати вантажообігу, витрати на внутрішнє транспортування, витрати на розвантаження, витрати на перевантаження, витрати на утримання транспортного парку, що задіяний у процеси логістично-постачальницьких операцій, витрати на транспортні збори та інші обов'язкові платежі, витрати на обладнання транспортних засобів, що задіяні у процеси логістично-постачальницьких операцій, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування, грн.

Витрати логістично-постачальницького процесу зберігання V_{zb} розраховуються за формулою:

$$V_{zb} = x_{28} + x_{29} + x_{30} + x_{31}, \quad (5)$$

де $x_{28}, x_{29}, x_{30}, x_{31}$ – відповідно витрати на складування, витрати на утримання складських приміщень, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси зберігання та витрати на підтримку належного рівня якості продукції на складі, грн.

Використовуючи наведену у табл. 1 інформацію, можна також оцінити та діагностувати витрати на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їхнього виникнення. Так, логістично-постачальницькі витрати юридичного підрозділу V_y обчислюються за формулою:

$$V_y = x_3 + x_5 + x_{12} + x_{13}, \quad (6)$$

де x_3, x_5, x_{12}, x_{13} – відповідно витрати на забезпечення інформаційної підтримки постачання, витрати на проведення переговорів з потенційними та існуючими постачальниками, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси закупівлі, витрати на здійснення фінансових операцій в процесі закупівлі, грн.

Свою чергою, логістично-постачальницькі витрати транспортного підрозділу V_{tp} обчислюються за формулою:

$$V_{tp} = x_{14} + x_{15} + x_{16} + x_{17} + x_{18} + x_{19} + x_{20} + x_{21} + x_{22} + x_{23} + x_{24} + x_{25} + x_{26} + x_{27}, \quad (7)$$

де $x_{14}, x_{15}, x_{16}, x_{17}, x_{18}, x_{19}, x_{20}, x_{21}, x_{22}, x_{23}, x_{24}, x_{25}, x_{26}, x_{27}$ – відповідно витрати на навантаження, витрати на вхідне транспортування, складські витрати, пов'язані з транспортуванням, експедиційні витрати, витрати, пов'язані з простоями транспорту, витрати на оплату послуг посередницьких організацій, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування, витрати вантажообігу, витрати на внутрішнє транспортування, витрати на розвантаження, витрати на перевантаження, витрати на утримання транспортного парку, що задіяний у процеси логістично-постачальницьких

операцій, витрати на транспортні збори та інші обов'язкові платежі, витрати на обладнання транспортних засобів, що задіяні у процеси логістично-постачальницьких операцій, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси транспортування, грн.

Логістично-постачальницькі витрати складського підрозділу V_s обчислюються за формулою:

$$V_s = x_{21} + x_{22} + x_{28} + x_{29} + x_{30} + x_{31}, \quad (8)$$

де $x_{21} + x_{22} + x_{28} + x_{29} + x_{30} + x_{31}$ – відповідно витрати на внутрішнє транспортування, витрати на розвантаження, витрати на складування, витрати на утримання складських приміщень, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси зберігання, та витрати на підтримку належного рівня якості продукції на складі, грн.

Логістично-постачальницькі витрати зовнішньоекономічного підрозділу V_{zed} обчислюються за формулою:

$$V_{zed} = x_1 + x_2 + x_3 + x_5 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12}, \quad (9)$$

де $x_1 + x_2 + x_3 + x_5 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12}$ – відповідно витрати на пошук інформації про постачальників, витрати на аналізування надійності постачальників, витрати на забезпечення інформаційної підтримки постачання, витрати на проведення переговорів з потенційними та існуючими постачальниками, витрати на придбання, витрати на митне очищення, витрати на страхування, витрати на пакування, витрати, пов'язані з підготовкою продукції до відвантаження (перевірка продукції за кількістю та якістю, відбір проб тощо), та витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси закупівлі, грн.

Логістично-постачальницькі витрати підрозділу з постачання V_p обчислюються за формулою:

$$V_p = x_1 + x_2 + x_3 + x_5 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14}, \quad (10)$$

де $x_1 + x_2 + x_3 + x_5 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14}$ – відповідно витрати на пошук інформації про постачальників, витрати на аналізування надійності постачальників, витрати на забезпечення інформаційної підтримки постачання, витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси замовлення,

витрати на проведення переговорів з потенційними та існуючими постачальниками, агентські витрати на пошук та налагодження контактів з постачальниками, витрати на придбання, витрати на митне очищення, витрати на страхування, витрати на пакування, витрати, пов'язані з підготовкою продукції до відвантаження (перевірка продукції за кількістю та якістю, відбір проб тощо), витрати на оплату праці працівників, що задіяні у логістично-постачальницькі процеси закупівлі, витрати на здійснення фінансових операцій в процесі закупівлі та витрати на навантаження, грн.

Слід звернути увагу на те, що для окремих підприємств місця виникнення логістично-постачальницьких витрат можуть дещо відрізнятися, що зумовлюватиме необхідність уточнення інформації у наведеній у табл. 1 матриці. Очевидно, такі зміни певним чином вплинуть і на формули розрахунку показників.

Практичне застосування методу оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства залежно від місць їхнього виникнення та процесів логістично-постачальницького управління виконане у діяльності низки вітчизняних промислових підприємств. Як приклад, розглянемо одержані результати на прикладі Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» – відомого в Україні виробника різноманітної картонної упаковки. Слід зауважити, що транспортно-логістичні операції у діяльності цього суб'єкта господарювання займають важливе місце і дієвий інструментарій оцінювання та діагностування відповідних витрат у межах цих операцій суттєво вплине на конкурентні переваги компанії на ринку.

Варто наголосити, що в організаційній структурі управління Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» місця виникнення витрат на логістично-постачальницьку діяльність є аналогічними, як у наведеній у табл. 1 матриці. Таким чином, у діяльності аналізованого суб'єкта господарювання такі витрати здебільшого зосереджені у юридичному відділі, транспортній службі, складі, зовнішньоекономічному відділі та відділі постачання (рис. 1).

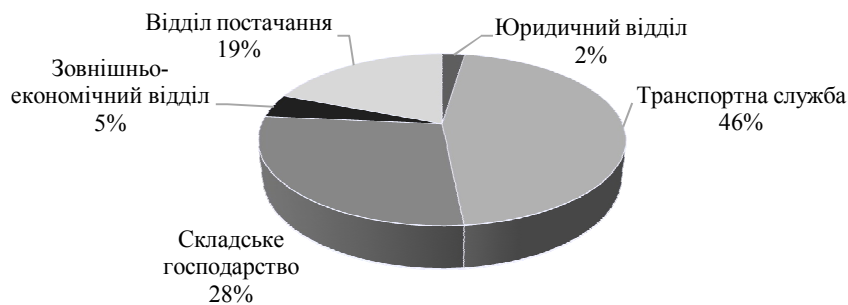

Рис. 1. Структура витрат на логістично-постачальницьку діяльність Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» за місцями їхнього виникнення у 2015 р.

Джерело: Власна розробка автора

Використовуючи формули 6-10 та враховуючи результати аналізування рис. 1, можна зробити висновок про те, що у структурі витрат на логістично-постачальнику діяльність Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» за місцями їхнього виникнення суттєво переважають витрати транспортної служби (46%), складського господарства (28%) та відділу постачання (19%). Це притому, що витрати транспортної служби більш ніж вдвічі перевищують витрати відділу постачання, що пов'язано насамперед зі специфічністю використовуваної у виробничому процесі підприємства сировини, матеріалів та

комплектувальних. Цікавим є і те, що у процесах постачання на Заводі використовується практично завжди власний транспортний парк.

Наведена у табл. 1 матриця формування логістично-постачальницьких витрат Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» дає змогу оцінити і діагностувати такі витрати залежно від процесів логістично-постачальницького управління. Так, з табл. 2 можна зробити висновок, що у структурі витрат Заводу за цією ознакою також суттєво переважають витрати на процеси транспортування (таке середнє значення за аналізований період становить 36,5%).

Таблиця 2. Структура витрат на логістично-постачальнику діяльність Заводу картонної упаковки «Бліц-Пак» за процесами логістично-постачальницького управління за період 2012-2015 рр.

Процеси логістично-постачальницького управління	Частки витрат, %			
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Процес замовлення	12	17	15	17
Процес закупівлі	29	24	26	23
Процес транспортування	35	32	40	39
Процес зберігання	24	27	19	21
Разом	100	100	100	100

Джерело: Власна розробка автора

Практична доцільність використання удосконаленого методу оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їх виникнення і процесами логістично-постачальницького управління обумовлюється насамперед проблемами економічного характеру. Як слушно зауважує О.М. Сярдова, в умовах, коли збільшення обсягів виробництва та розширення партнерських бізнес-зв'язків призвели до збільшення витрат сфери виробництва й обігу, увага підприємств сконцентрувалась на пошуку нових форм оптимізування виробничо-господарської діяльності та скорочення обсягів різних статей витрат [7]. Враховуючи думку В.Я. Швеця та Л.В. Швець [8], слід зауважити, що безпосереднім виразом результату здійснення логістично-постачальницьких операцій підприємства є саме величина поточних витрат, що виникають у зв'язку із здійсненням цих операцій та пов'язані з рухом матеріального потоку від постачальників до суб'єкта господарювання.

Розглядаючи проблему оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їх виникнення і процесами логістично-постачальницького управління, слід звернути увагу на важливість належного інформаційного забезпечення проведення відповідних робіт. Тільки таким чином в оперативному режимі можна розраховувати наведені у формулах 1-10 показники, а також за результатами цього ухвалювати управлінські рішення.

Сильним боком запропонованого методу оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за

місцями їх виникнення і процесами логістично-постачальницького управління є те, що він не виключає найпоширенішого у логістиці поопераційного обліку логістичних витрат на усьому шляху переміщення матеріального потоку, а лише доповнює його, що дає змогу розширити інформаційну базу управління. Очевидно, що у будь-якому випадку незалежно від підходу до оцінювання акцент повинен зосереджуватися на ті витрати логістично-постачальницької діяльності суб'єктів господарювання, які у структурі цих витрат займають найбільші частки.

Таким чином, витрати на логістично-постачальницьку діяльність підприємств формуються не тільки в межах процесів логістично-постачальницького управління, а й в межах окремих підрозділів – місць виникнення цих витрат. Ці витрати займають важливе місце у статтях витрат значної кількості суб'єктів підприємницької діяльності та формуються із значної кількості складових.

Використання методу оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства залежно від місць їхнього виникнення і процесів логістично-постачальницького управління дає змогу отримати результати, які у перспективі можуть бути передумовою формування ключових показників ефективності у логістичній підсистемі суб'єкта господарської діяльності для працівників різних підрозділів. Так, як приклад, такі показники можуть бути спрямованими на зміну структури цих витрат чи підвищення рівня ефективності їхнього здійснення за тим чи іншим місцем виникнення.

Висновки

Перевагою удосконаленого методу є і те, що він дає змогу оцінити абсолютну величину витрат на логістично-постачальницьку діяльність, вирішити завдання установалення їхнього обґрунтованого розміру (наприклад, у структурі загальних логістичних витрат підприємства чи у структурі повної собівартості продукції), удосконалення структури цих витрат чи процесів управління ними. Окрім того, періодичне аналізування зазначеної структури витрат чи за процесами логістично-постачальницького управління, чи за місцями їхнього виникнення дає змогу визначити можливі резерви зниження цих витрат та розробляти конкретні механізми з їхнього оптимізування та вдосконалення структури. Сильним боком удосконаленого методу можна назвати і можливість здійснення інтегрального оцінювання, яке дає змогу розглядати логістично-постачальницькі операції суб'єкта господарської діяльності як єдиний процес, що реалізується, своєю чергою, як ланка виробничо-господарської діяльності підприємства.

Доцільно звернути увагу і на те, що удосконалений метод оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства залежно від місць їхнього виникнення і процесів

логістично-постачальницького управління матиме прикладну цінність за умови ретельного аналізування отриманих результатів та вміння використовувати їх в управлінні бізнес-процесами суб'єкта господарювання загалом. Як приклад, розраховані показники можна аналізувати у динаміці чи порівнювати із нормативними значеннями. Також важливо встановлювати причини відхилень, а також уміти виявляти тенденції та прогнозувати майбутні перспективи. За певних умов підприємства можуть ухвалювати рішення і щодо перерозподілу таких витрат між місцями їхнього виникнення.

В аналізованому аспекті важливо наголосити на важливості діагностування логістично-постачальницьких витрат підприємства за місцем їх виникнення та в межах процесів логістично-постачальницького управління у тісному зв'язку з розвитком суб'єкта господарювання загалом та окремих його бізнес-процесів зокрема. Тим самим можна уникнути випадків неузгодженості управління такими витратами і виробничо-господарською діяльністю підприємства.

Перспективи подальших розвідок за проблемою повинні полягати в ідентифікуванні умов успішності використання удосконаленого методу оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємства.

Abstract

The article improves a method for evaluation and diagnostics of costs for company's logistics activity. Unlike existing methods, the author's method is based on combination of functional and object-oriented approaches and consists in indication of key centers of cost arising (legal, transport, logistics departments and departments of warehouses and international economic relations), taking into account processes of logistics management. The suggested method enables to evaluate and diagnose such costs as well as to manage them generally in strategic and tactic dimensions and to develop measures for optimization and monitoring costs.

The improved method enables to evaluate an absolute amount of costs for logistics activity, to determine a way for establishment of a substantiated amount of costs (for instance, in the structure of general logistics costs of a company or in the structure of total costs of products), and to enhance composition of these costs or management processes. Moreover, periodical analyzing the mentioned cost composition by processes of logistics management or by centers of cost arising enables to determine possible reserves of the decrease of these costs and to develop certain mechanisms for optimization and improvement of cost composition. One more advantage of the improved method consists in an opportunity of integral evaluation that enables to consider logistics operations of an economic entity as a single process, which is implemented as a link of production and company's economic activity.

The improved method for evaluation and diagnostics of costs for company's logistics activity by cost centers and processes of logistics management is of practical importance in a case of thorough analyzing obtained results and the ability to use them in managing business-processes of an economic entity in general. For example, the calculated figures may be analyzed in the dynamics or may be compared with normative values. In addition, it is important to detect reasons of deviations, to be able to indicate tendencies, and to prognosticate future prospects. Under some conditions, companies may make decisions regarding reallocation of such costs between cost centers.

In this context, it is important to emphasize the priority of diagnostics of company's logistics activity by cost centers and processes of logistics management in close connection with development of an economic entity in general and separate business processes in particular. Thus, executives may avoid cases of inconsistency between management of such costs and production and economic activity of companies.

Prospects of further researches should consist in identification of conditions for successful application of the improved method for evaluation and diagnostics of costs for company's logistics activity.

JEL Classification: M31.

Список літератури:

1. Арский А.А. Технология снижения логистических издержек / А.А. Арский // Управленческие науки. – 2013. – №4. – С. 54-56.
2. Иманов Т.И. Логистические издержки в системе товародвижения / Т.И. Иманов // Международный технико-экономический журнал. – 2012. – №1. – С. 48-53.
3. Казарина Л.А. Логистические издержки: проблемы учета и оценки / Л.А. Казарина // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2007. – №9. – С. 24-27.
4. Канахин И.М. Логистические издержки, как критерий выбора поставщика / И.М. Канахин, И.А. Цимбалист-Колесникова // Новая наука: стратегии и векторы развития. – 2016. – №5-1 (82). – С. 99-102.
5. Нафигина А.А. Логистические издержки / А.А. Нафигина, А.С. Тюгашов // Вестник молодых ученых Самарского государственного экономического университета. – 2016. – № 1 (33). – С. 125-128.
6. Самоволева С.А. Совершенствование экспертизы инновационных проектов: учет транзакционных издержек / С.А. Самоволева // Наука. Инновации. Образование. – 2007. – №2. – С. 397-408.
7. Сярдова О.М. Управление логистической системой промышленного предприятия / О.М. Сярдова // Вестник Волжского университета им. В.Н. Татищева. – 2011. – №24. – С. 24-29.
8. Швец В.Я. Оценка эффективности системы логистики промышленного предприятия / В.Я. Швец, Л.В. Швец // Экономика промышленности. – 2011. – №4 (56). – С. 33-38.

References:

1. Arskiy, A. (2013). Tekhnologiya snizheniya logisticheskikh izderzhok [Technology of reduce of logistics costs]. Upravlencheskiye nauki – Management Sciences, 4, 54-56 [in Russian].
2. Imanov, T. (2012). Logisticheskiye izderzhki v sisteme tovarodvizheniya [Logistics costs in the system of product distribution]. Mezhdunarodnyy tekhniko-ekonomicheskyy zhurnal – International Technical and Economic Journal, 1, 48-53 [in Russian].
3. Kazarina, L. (2007). Logisticheskiye izderzhki: problemy ucheta i otsenki [Logistics costs: problems of accounting and valuation]. Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta – Bulletin of the Tomsk State Pedagogical University, 9, 24-27 [in Russian].
4. Kanakhin, I., & Tsimbalist-Kolesnikova, I. (2016). Logistical costs as a criterion for choosing a supplier [Logistics costs: problems of accounting and valuation]. Novaya nauka: strategii i vektory razvitiya – New Science: Strategies and Vectors of Development, 5-1 (82), 99-102 [in Russian].
5. Nafigina, A., & Tyugashov, A. (2016). Logisticheskiye izderzhki [Logistics costs]. Vestnik molodykh uchenykh Samarskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta – Bulletin of Young Scientists of Samara State University of Economics, 1 (33), 125-128 [in Russian].
6. Samovoleva, S. (2007). Sovershenstvovaniye ekspertizy innovatsionnykh proyektov: uchet transaktsionnykh izderzhok [Improvement of examination of innovative projects: transaction cost]. Nauka. Innovatsii. Obrazovaniye – The science. Innovation. Education, 2, 397-408 [in Russian].
7. Syardova, (2011). Upravleniye logisticheskoy sistemoy promyshlennogo predpriyatiya [Management of logistic system of an industrial enterprise]. Vestnik Volzhskogo universiteta im. V.N. Tatishcheva – Bulletin of the Volzhsky University, 24, 24-29 [in Russian].
8. Shvets, V., & Shvets, L. (2011). Otsenka effektivnosti sistemy logistiki promyshlennogo predpriyatiya [Assessment of effectiveness of logistics system of an industrial enterprise]. Ekonomika promyshlennosti – Industry Economics, 4 (56), 33-38 [in Russian].

Надано до редакційної колегії 19.08.2016

Телішевська Ольга Богданівна / Olha B. Telishevskaya
inem.dept@lpnu.ua

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Оцінювання та діагностування витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств за місцями їх виникнення та процесами логістично-постачальницького управління [Електронний ресурс] / О. Б. Телішевська // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 4 (26). – С. 176-183. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n4.html>